

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Bydgoszczy

LBY.410.008.02.2016
P/16/099

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Bydgoszczy
ul. Wały Jagiellońskie 12, 85-950 Bydgoszcz
T +48 52 567 58 00, F +48 52 567 58 60
lby@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/099 – Bezpieczeństwo i higiena nauczania w szkołach publicznych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
Kontroler	Karol Gromotka, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBY/7/2016 z dnia 11 kwietnia 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 3)
Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa Nr 1 im. ks. pplk Józefa Wryczy w Tucholi, ul. Szkolna 4, 89-500 Tuchola ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Roman Tyrański, Dyrektor Szkoły ² . (dowód: akta kontroli str. 4-5)

II. Ocena kontrolowanej działalności³

Ocena ogólna

W roku szkolnym 2015/2016⁴ Szkoła nie zapewniła uczniom w pełni bezpiecznych i higienicznych warunków nauczania. Nie wszystkim uczniom zorganizowano pracę zgodnie z zasadami higieny pracy umysłowej. Kontrola wykazała planowanie zajęć rozpoczynających o różnych godzinach, ustalenie zbyt krótkich przerw (do 20 kwietnia 2016 r. obowiązywały trzy przerwy pięciominutowe), lokowanie przedmiotów wymagających zwiększonej koncentracji po piątej godzinie lekcyjnej i bezpośrednio po sobie oraz nieuwzględnienie zasady naprzemiennego rozmieszczania zajęć o różnym stopniu trudności i charakterze.

W powyższym zakresie stwierdzono również, że komputerów szkolnych nie zabezpieczono przed dostępem do treści niepożądanych w Internecie, nie zapewniono wszystkim uczniom wyposażenia dostosowanego do ich wzrostu. Jako nieprawidłowe oceniono również nie przeprowadzenie kontroli zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły oraz prowadzenie postępowania powypadkowych.

Pozytywnie ocenia się stan i dostępność dla uczniów obiektów i urządzeń sportowych, w tym boiska sportowego i sali gimnastycznej, gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, biblioteki szkolnej czynnej we wszystkie dni i w godzinach nauki oraz zorganizowanie dożywiania przez kuchnię szkolną.

¹ Dalej: „Szkoła”.

² Dalej: „Dyrektor”.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

⁴ Do czasu zakończenia czynności kontrolnych, tj. do dnia 10 czerwca 2016 r.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja pracy uczniów

Opis stanu faktycznego

1.1. W Szkole, według stanu na 30 września 2015 r.:

- liczba uczniów wynosiła 522;
- liczba klas (oddziałów) wynosiła 19⁵;
- najmniejsza liczba uczniów w klasie wyniosła 23, a największa 26.

(dowód: akta kontroli str. 9-18)

Z innych obwodów szkolnych do Szkoły uczęszczało 43 uczniów (8,2%). Podobna liczba uczniów (40 osób) z obwodu Szkoły korzystała z innych placówek.

(dowód: akta kontroli str. 97)

1.2. Analiza planów zajęć dydaktyczno-wychowawczych dla 19 oddziałów klas I-VI Szkoły wykazała, że:

- zajęcia klas I-III w poszczególnych dniach tygodnia odbywały się w godz. 8:00 – 11:45⁶. Zajęcia lekcyjne oddziałów klas IV-VI rozpoczynały się pomiędzy godz. 8:00 a 9:50⁷.

W planie lekcji 14 oddziałów liczba godzin lekcyjnych w tygodniu różniła się od dwóch do czterech. Dla pięciu oddziałów różnica nie była większa niż jedna godzina.

- dla wszystkich oddziałów klas IV-VI (8) plan lekcji przewidywał dni, w których kumulowały się matematyka i przyroda. Dwa oddziały miały po jednym dniu w tygodniu bez jednego z tych przedmiotów.
- w planie lekcji klas IV-VI matematykę ulokowano w pięciu dniach po piątej godzinie lekcyjnej w czterech oddziałach. W siedmiu przypadkach matematyka i przyroda następowały po sobie (dla trzech oddziałów). W jednym przypadku zajęcia z tych przedmiotów obejmowały trzy kolejne godziny lekcyjne.
- przerwy dla wszystkich oddziałów i w każdym dniu tygodnia, od poniedziałku do piątku, wynosiły od pięciu do 15 minut⁸. Po wychowaniu fizycznym (pierwsza lekcja) dla ośmiu oddziałów przerwa wynosiła pięć minut. W toku kontroli podjęto działania, w wyniku których od 20 kwietnia 2016 r. organizacja nauki uwzględniała pięć przerw 10 minutowych i dwie przerwy 15 minutowe⁹.

(dowód: akta kontroli str. 6-8; 23)

W roku szkolnym 2015/2016 rodzice/opiekunowie prawni uczniów nie składali do dyrekcji szkoły skarg na nierównomierny rozkład zajęć lekcyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 19-20)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

⁵ W tym pięć oddziałów klas I (liczba uczniów od 23 do 24); cztery oddziały klas II (liczba uczniów od 23 do 25); dwa oddziały klas III (liczba uczniów 25 i 26); trzy oddziały klas IV (liczba uczniów po 26); trzy oddziały klas V (liczba uczniów od 20 do 21); dwa oddziały klas VI (liczba uczniów od 23 do 24).

⁶ Dla dwóch oddziałów zaczynały się w godzinach od 8:00 do 11:45; dla pięciu oddziałów od 08:00 do 10:45 i dla jednego oddziału od 08:00 do 09:50. Trzy oddziały w ciągu całego tygodnia zaczynały naukę o 08:00 lub o 08:50.

⁷ Dla dwóch oddziałów klas IV-VI zajęcia lekcyjne rozpoczynały się o 08:00 lub o 09:50. Pozostałe oddziały zaczynały naukę o 08:00 lub o 08:50.

⁸ Po pierwszej, szóstej i siódmej lekcji pięć minut; po drugiej, czwartej i piątej lekcji 15 minut i po trzeciej lekcji 10 minut.

⁹ Po pierwszej, trzeciej, czwartej, szóstej i siódmej lekcji 10 minut i po drugiej i piątej lekcji 15 minut.

Plany zajęć dydaktyczno-wychowawczych oddziałów w roku szkolnym 2015/2016 ustalone zostały z naruszeniem zasad higieny pracy umysłowej:

- w 14 z 19 oddziałów wystąpiły różnice w liczbie zajęć w poszczególnych dniach tygodnia (dwie godziny i więcej)¹⁰;
- w 10 z 19 oddziałów wystąpiły różnice w godzinach rozpoczęcia zajęć w poszczególnych dniach tygodnia (różnica wynosząca więcej niż jedna godzina);
- w planie zajęć dla trzech, spośród ośmiu oddziałów, zajęcia łączono w „bloki” z przedmiotów na których dominuje długotrwała praca statyczna oraz wymagających zwiększonej koncentracji (matematyka i przyroda);
- w czterech spośród ośmiu oddziałów ww. zajęcia lokowano pod koniec dnia (po piątej godzinie lekcyjnej).

Dyrektor wyjaśnił, że w Szkole znajduje się 19 sal lekcyjnych (w tym sala komputerowa, dwie sale przeznaczone na oddziały „0” i sala gimnastyczna). W pomieszczeniach tych uczą się dzieci z 21 oddziałów klasowych. Dodatkowo, aż w 11 oddziałach są uczniowie dojeżdżający do szkoły autobusami. Wymusza to takie ułożenie planu, by spędzali oni jak najmniej czasu poza domem, a to z kolei prowadzi do stanu jaki wskazano powyżej.

Dyrektor wyjaśnił również, że kumulowanie zajęć oraz ich nierównomierne rozłożenie w ciągu tygodnia oraz planowanie takich zajęć po piątej godzinie lekcyjnej wynika m.in. z ilości godzin matematyki i przyrody realizowanych w klasach IV-VI (66 godzin tygodniowo w ośmiu klasach). Mając do dyspozycji zbyt małą liczbę pomieszczeń oraz dowożenie uczniów wymusza to na Szkole konieczność nie do końca prawidłowego ułożenia planu, ponieważ celem nadrzędnym jest zrealizowanie wszystkich godzin przewidzianych w szkolnym planie nauczania.

(dowód: akta kontroli str. 82-88)

W ocenie NIK ustalenie w planach lekcji po piątej godzinie lekcyjnej zajęć w których dominowała praca statyczna i wymagająca zwiększonej koncentracji, świadczy o niepełnej realizacji wytycznych w zakresie zasady ochrony zdrowia i higieny pracy umysłowej. Dyrektorzy szkół są zobowiązani zgodnie z przepisami prawa do zapewnienia uczniom warunków nauki m.in. poprzez ustalenie zgodnie z tymi zasadami, tygodniowego rozkładu zajęć określającego organizację zajęć edukacyjnych¹¹. Według wytycznych inspekcji sanitarnej¹² zajęcia wymagające zwiększonej koncentracji powinny być lokowane na drugiej i trzeciej godzinie lekcyjnej albowiem jest to najlepszy czas na przyswajanie przez dzieci wiadomości. Wraz z występującym zmęczeniem, obniżają się możliwości percepcyjne uczniów i dlatego zajęcia, na których dominuje konieczność trwania w bezruchu, praca statyczna, długotrwała koncentracja uwagi, nie powinny występować jedne po drugich lub pod koniec dnia nauki, ze względu na zmęczenie uczniów i gorsze przyswajanie informacji. NIK stoi także na stanowisku, iż biorąc pod uwagę rytm biologiczny dzieci i młodzieży, zasadne jest podejmowanie działań umożliwiających uczęszczanie uczniów do szkoły o stałych porach (na pierwszą lub drugą zmianę), co pozwoli na zachowanie rytmiczności podejmowanych zadań i jest najlepszą metodą do efektywnego wysiłku intelektualnego i fizycznego uczniów.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę zaplanowanie przerw między zajęciami w wymiarze pięciu minut, w tym również po zajęciach w-f. W ocenie NIK był to zbyt

¹⁰ Stanowiło to naruszenie § 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 ze zm.), dalej: „rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny”.

¹¹ § 10 ust. 3 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. Nr 61, poz. 624, ze zm.).

¹² Główny Inspektorat Sanitarny, Departament Zdrowia Publicznego i Promocji Zdrowia „Poradnik do oceny higieny procesu nauczania – uczenia się w szkole podstawowej”.

krótki czas dla młodzieży na spokojne przejście z klasy do klasy, zachowanie higieny osobistej, w szczególności po zajęciach wychowania fizycznego, załatwienie potrzeb fizjologicznych, skonsumowanie posiłku czy też krótki odpoczynek. W powyższym zakresie jako pozytywne uznaje się wprowadzenie, w trakcie kontroli NIK, przerw trwających co najmniej 10 minut.

(dowód: akta kontroli str. 6-8; 82-88)

Ocena częściowa

Szkoła zorganizowała pracę uczniom w sposób nie w pełni zgodny z zasadami higieny procesu nauczania, z uwagi na nierównomierność czasu rozpoczęcia zajęć w tygodniowym rozkładzie oraz ich liczby w poszczególnych dniach tygodnia. Wystąpiły również przypadki lokowania przedmiotów wymagających zwiększonej koncentracji po piątej godzinie lekcyjnej i bezpośrednio po sobie jak również nie stosowano naprzemiennego rozmieszczania zajęć o różnym stopniu trudności i charakterze.

2. Zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu uczniów w szkole

Opis stanu faktycznego

2.1. Szkoła zapewniła uczniom możliwość korzystania:

- z biblioteki czynnej w każdym dniu tygodnia od godz. 07:00 do 14:15;
- ze świetlicy - dla uczniów, którzy muszą dłużej przebywać w szkole ze względu na czas pracy ich rodziców/prawnych opiekunów, organizację dojazdu do szkoły lub inne okoliczności wymagające zapewnienia opieki uczniom w szkole, czynnej od godz. 07:00 do 16:00;
- z zespołu urządzeń sportowych i rekreacyjnych, w tym z sali gimnastycznej o pow. ok. 243,60 m², boiska o pow. ok. 5 760 m², placu zabaw; „miasteczka ruchu drogowego”; stan techniczny i zasady korzystania z tych urządzeń nie budziły zastrzeżeń w zakresie zapewnienia uczniom bezpieczeństwa¹³.

(dowód: akta kontroli str. 78-81)

2.2. Teren szkoły spełniał wymogi w zakresie bezpieczeństwa, określone rozporządzeniem w sprawie bezpieczeństwa i higieny, w tym:

- plany ewakuacji szkoły umieszczono w widocznych miejscach, w sposób zapewniający łatwy do niego dostęp; drogi ewakuacyjne oznaczono w sposób wyraźny i trwały;
- teren Szkoły był ogrodzony;
- zapewniono właściwe oświetlenie, równą nawierzchnię dróg i przejść;
- otwory kanalizacyjne studzienki i inne zagłębienia zakryto odpowiednimi pokrywami;
- szklaki komunikacyjne wychodzące poza teren Szkoły zabezpieczono w sposób uniemożliwiający bezpośrednie wyjście na jezdnię;
- miejsca pracy oraz pomieszczenia, do których jest wzbroniony dostęp osobom nieuprawnionym były odpowiednio oznakowane i zabezpieczone przed swobodnym do nich dostępem;
- schody nie były śliskie, poręcze zabezpieczono przed ewentualnym zsuwaniem się po nich; otwartą przestrzeń między biegami schodów zabezpieczono metalowymi kratami¹⁴.

(dowód: akta kontroli str. 40-44; 78-81)

¹³ Boisko miało równą nawierzchnię, bramki i kosz do gry były umocowane na stałe, w miejscach wyznaczonych do uprawiania ćwiczeń fizycznych, gier i zabaw umieszczono tablice określające zasady bezpiecznego użytkowania sprzętu sportowego.

¹⁴ Ostatni okresowy przegląd budowlany z dnia 15 listopada 2015 r. nie zawierał uwag dotyczących stanu bezpieczeństwa klatek schodowych.

W powyższej sprawie Dyrektor wyjaśnił, że naprawa płotu planowana była razem z remontem murów i całości elewacji, a prace te mają być wykonane w okresie wakacji 2016 roku (przygotowany jest kosztorys i zapewnione są przez organ prowadzący środki na ten cel).

(dowód: akta kontroli str. 82-88)

2.3. W pomieszczeniach sanitarnohigienicznych zapewniono ciepłą i zimną bieżącą wodę. Środki higieny osobistej (papier toaletowy, ręczniki papierowe), oprócz mydła były wydawane dzieciom przez nauczycieli.

(dowód: akta kontroli str. 40-44; 78-81)

2.4. Kontrola zlecona Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Tucholi¹⁵ wykazała, że 28,4% stanowisk pracy uczniów objętych badaniem nie było dostosowanych do wymogów ergonomii (były zbyt małe).

(dowód: akta kontroli str. 40-44)

2.5. Powierzchnia przypadająca na jednego ucznia w 16 salach lekcyjnych¹⁶ wynosiła od 1,65 m² do 2,89 m². Powierzchnia poniżej 2 m² na jednego ucznia dotyczyła pięciu sal dla klas IV-VI.

(dowód: akta kontroli str. 31)

2.6. Żywnienie uczniów na terenie Szkoły zapewniały kuchnia i stołówka szkolna. Kontrola PPIS nie wykazała nieprawidłowości wykluczających ich funkcjonowanie.

(dowód: akta kontroli str. 40-44)

2.7. Kontrola PPIS stanu sanitarnego pozostałych pomieszczeń Szkoły wykazała:

- brudne ściany i sufit w pracowni komputerowej;
- brudne ściany, sufity toalet w budynku głównym na I i II piętrze oraz w pawilonie;
- ubytki powłok glazuranych na ścianie toalety na I piętrze budynku głównego.

(dowód: akta kontroli str. 40-48)

2.8. Sanitariaty usytuowano na trzech poziomach budynku głównego (suterena na poziomie Sali gimnastycznej, I i II piętro¹⁷) i pawilonu.

W salach lekcyjnych dla klas I-III wydzielono miejsce do zajęć rekreacyjnych.

Oddziały Ia, Ib, Ic, Id, Ie, IIb, IIc, IIId korzystały z pomieszczeń pawilonu razem z oddziałami „0” (dwa oddziały). Oddziały IIa oraz IIIa i IIIb dzieliły pomieszczenia budynku głównego z oddziałami klas IV-VI.

(dowód: akta kontroli str. 31; 78-81)

2.9. Szkoła nie posiadała wydzielonej szatni. Na korytarzu „pawilonu”, w sąsiedztwie sal lekcyjnych dla klas I-III, znajdowały się wieszaki naścienne umożliwiające uczniom pozostawienie na nich okryć wierzchnich. Inną możliwością było wnoszenie okryć do sal również wyposażonych w wieszaki. Uczniowie klas IV-VI mieli możliwość korzystania z wieszaków usytuowanych tylko w klasach.

(dowód: akta kontroli str. 78-81)

¹⁵ Dalej „PPIS”.

¹⁶ Wszystkie, z których korzystali uczniowie Szkoły.

¹⁷ Na parterze nie ma sal lekcyjnych.

W Szkole zapewniono możliwość pozostawienia przez uczniów części podręczników i przyborów szkolnych (§ 4a rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny) poprzez udostępnienie w tym celu w każdej sali lekcyjnej wydzielonych miejsc (szafy, szuflady, półki, wieszaki, „przegrodki”). Dostępność do pozostawionych przedmiotów była dla uczniów ograniczona i wymagała pomocy nauczycieli. Dzieci przebywające w świetlicy korzystały z 32 szafek (bez zamków) usytuowanych w holu budynku głównego.

(dowód: akta kontroli str. 78-81)

2.11. Kontrola PPIS wykazała, że na 430 uczniów objętych badaniem u 353 (82,1%) ciężar tornistrów/plecaków przekraczał 10% masy ciała ucznia, ale mieścił się w przedziale do 15%, natomiast u 77 uczniów (17,9%) ciężar tornistrów/plecaków przekraczał 15% masy ciała ucznia. Skrajne przekroczenia (ponad 18% masy ciała) dotyczyły 25 uczniów (5,8%).

(dowód: akta kontroli str. 40-44)

W sprawie działań podejmowanych na rzecz „lekkich tornistrów” Dyrektor wyjaśnił, że rodzice są regularnie proszeni o kontrolowanie zawartości tornistrów tak, by nie znajdowały się w nich rzeczy zbędne. Uczniowie mają także możliwość pozostawiania części swoich przyborów, zeszytów, ćwiczeń itp. w szafkach znajdujących się w klasach. Dyrektor poinformował, że po przeanalizowaniu wyników pomiarów ciężaru tornistrów przeprowadzonych przez Sanepid, zamierza o tych wynikach powiadomić na najbliższych wywiadówkach (11 maja) rodziców. Systematycznie prowadzone będą kontrole zawartości tornistrów i na początku przyszłego roku szkolnego przeprowadzę kampanie informacyjną połączoną z zajęciami praktycznymi, mającą na celu wyeliminowanie tzw. ciężkich tornistrów.

(dowód: akta kontroli str. 45-51)

2.12. Uczniowie Szkoły mieli dostęp do Internetu wykorzystując 14 stanowisk komputerowych i dodatkowo jedno stanowisko dla nauczyciela w Sali komputerowej oraz cztery stanowiska w bibliotece szkolnej.

Szkoła nie udostępniała Internetu poprzez sieć Wi-Fi¹⁸.

(dowód: akta kontroli str. 78-81)

2.13. Uczniom Szkoły zapewniano możliwość korzystania z gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej w godzinach od 08:00 do 15:00 w cyklu dwutygodniowym. W jednym tygodniu gabinet był czynny w poniedziałek, środę i piątek, w kolejnym we wtorek i czwartek.

(dowód: akta kontroli str. 78-81)

W sprawie organizacji pomocy przedlekarskiej w dniach, kiedy pielęgniarka szkolna jest nieobecna Dyrektor wyjaśnił, że w przypadkach otarć, skaleczeń, itp. (małych wypadkach) obmyciem rany, założeniem opatrunku i pierwszą pomocą zajmują się, korzystając z ogólnodostępnych apteczek, nauczyciele i wychowawcy. Wychowawca lub inny nauczyciel, pracownik sekretariatu lub dyrektor o zdarzeniu informuje rodziców prosząc, by odebrali dziecko i udali się z nim do lekarza. Jeżeli rodzic nie może dziecka odebrać, do lekarza z dzieckiem udaje się pracownik szkoły. W sytuacjach, gdzie może wystąpić większy uraz wzywana jest karetka pogotowia.

(dowód: akta kontroli str. 45-51)

¹⁸ Jedna z form bezprzewodowego dostępu do Internetu.

Pomieszczenia szkoły¹⁹ wyposażono w apteczki zaopatrzone w środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy i instrukcję udzielania tej pomocy.

(dowód: akta kontroli str. 78-81)

Wszyscy nauczyciele, w tym nauczyciele wychowania fizycznego (dwie osoby) zostali przeszkoleni w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. Szkolenie obejmowało zasady udzielania pierwszej pomocy. Dodatkowo 12 nauczycieli, w tym jeden nauczyciel wychowania fizycznego odbyło specjalistyczne szkolenie w zakresie udzielania pierwszej pomocy. Dwie osoby, Dyrektor i Wicedyrektor, będący jednocześnie nauczycielem w-f ukończyły dodatkowe szkolenie w ww. zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 52-67)

2.14. Zarządzeniem nr 2 z 5 września 2006 r. Dyrektor powołał zespół powypadkowy w Szkole.

(dowód: akta kontroli str. 32)

Jako wypadki na terenie szkoły zakwalifikowano siedem zdarzeń. Rejestr wypadków prowadzono zgodnie z obowiązującym wzorem. Poszkodowanym zapewniono opiekę, w szczególności sprowadzając fachową pomoc medyczną lub udzielono, w miarę możliwości, pierwszej pomocy.

Celem zapobieżenia wypadkom zalecano nauczycielom wzmożenie nadzoru nad uczniami. Działania dotyczące zapobiegania wypadkom polegały na wskazaniu konieczności wzmożenia przez nauczycieli nadzoru nad uczniami. W jednym przypadku zalecono zmianę organizacji nauki tak, by przerwy międzylekcyjne dla klas I-III nie pokrywały się z przerwami dla klas IV-VI.

(dowód: akta kontroli str. 68-77; 92)

W sprawie zmian organizacji nauki, celem poprawy bezpieczeństwa, Dyrektor wyjaśnił, że przywrócono funkcjonującą wcześniej w Szkole zasadę, by tak organizować proces lekcyjny w klasach I-III (klasy te nie są „związane” dzwonekami lekcyjnymi) by przerwy w klasach I-III nie pokrywały się z przerwami w klasach IV-VI.

Wskazano, by klasy I-III odbywały swoje przerwy przed klasami starszymi, lub korzystały z możliwości spędzania ich w Parku Miejskim, do którego mamy jako szkoła bezpośrednie wejście od boiska sportowego.

(dowód: akta kontroli str. 89-91)

W dniu 27 sierpnia 2015 r. Wicedyrektor Szkoły jednoosobowo przeprowadził „kontrolę stanu urządzeń technicznych w salach i pracowniach Szkoły Podstawowej Nr 1 w Tucholi”²⁰. Kontrolą objęto sale 2-3, 5-7a, 9, 10, 12, salę gimnastyczną, inne urządzenia używane do pracy z uczniami, znajdujące się w magazynie, urządzenia na boisku sportowym, sale 1-2 w „pawilonie”. W wyniku kontroli stwierdzono konieczność malowania sali komputerowej i naprawy tablic multimedialnych w salach pawilonu. Do dnia kontroli (28 kwietnia 2016 r.) malowania nie wykonano. Sprawozdania nie przekazano organowi prowadzącemu szkołę.

(dowód: akta kontroli str. 36-37; 78-81)

W sprawie niewykonania zalecanego malowania Dyrektor wyjaśnił, że powyższa uwaga dotyczyła roku szkolnego, a ten kończy się w dniu 31 sierpnia 2016 r. Zadanie to zostanie wykonane w okresie wakacji letnich 2016 r.

¹⁹ Pokój nauczycieli wychowania fizycznego, dwa pokoje nauczycielskie, pracownia techniczna i plastyczna, kuchnia.

²⁰ Z czynności tej Wicedyrektor sporządził „Sprawozdanie z kontroli bezpieczeństwa w Szkole podstawowej nr 1 w Tucholi”.

(dowód: akta kontroli str. 89-91)

W okresie objętym kontrolą NIK w Szkole nie przeprowadzono kontroli zewnętrznych w zakresie zapewnienia uczniom bezpieczeństwa i higieny.

(dowód: akta kontroli str. 94-96)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Niezapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu w Szkole (brudne ściany i sufity, ubytki glazury na ścianach) oraz niezapewnienie uczniom sprzętu dostosowanego do wymagań ergonomii, stwierdzone przez PPIS, w wyniku kontroli zleconej przez NIK, stanowiły naruszenie § 2 i § 9 ust. 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

W toku oględzin przeprowadzonych przez NIK stwierdzono również uszkodzenie ogrodzenia i ubytki farby oraz tynku na elewacji budynków.

(dowód: akta kontroli str. 40-44; 78-81; 99-115)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że główną przyczyną stwierdzonych przez PPIS w Tucholi nieprawidłowości związanych z brudnymi ścianami i sufitami w toaletach i sali komputerowej oraz drobnymi ubytkami w powłokach glazurowych na ścianach toalet było posiadanie ograniczonych środków budżetowych możliwych do wykorzystania na te zadania w ubiegłych latach. Usunięcie stwierdzonych wad zaplanowano na bieżący rok i wykonane zostanie w okresie ferii letnich (odpowiednia umowa z wykonawcą została już podpisana).

(dowód: akta kontroli str. 115-117)

2. Kontrola wykazała, że komputery znajdujące się w pracowni komputerowej i bibliotece nie były zabezpieczone przed dostępem do treści niepożądanych, co stanowiło naruszenie art. 4a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty²¹.

(dowód: akta kontroli str.51; 79)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że na wszystkich komputerach, do których mają dostęp uczniowie zainstalowany był program „Kurupira WebFilter”, który według zapewnień dostawcy oprogramowania miał to bezpieczeństwo zapewniać. Nauczyciel prowadzący zajęcia komputerowe nie zgłaszał związanych z tym programem problemów. Natomiast po ujawnieniu braku prawidłowego i skutecznego programu, został zakupiony i zainstalowany program „Cenzor”.

(dowód: akta kontroli str. 49-51; 82-88)

3. Do marca 2016 r. protokoły powypadkowe sporządzano niezgodnie ze wzorem określonym w załączniku nr 1 do rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny (spisywano w zeszycie). W związku z tym nie podawano informacji o podjętych środkach zapobiegawczych. Brakowało również podpisów członków zespołu powypadkowego i potwierdzenia przez osoby uprawnione zapoznania się z treścią protokołu i jego odbioru. O zdarzeniach zakwalifikowanych jako wypadki nie informowano organu prowadzącego Szkołę. Powyższe stanowiło naruszenie § 41 ust. 1 pkt 4 oraz § 43 ust. 2 i 3 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

(dowód: akta kontroli str. 68-77; 92)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że informacje o wypadkach przekazywano dwa razy w roku w ramach sprawozdań do Systemu Informacji Oświatowej dla Gminnego

²¹ Dz. U. z 2015 r., poz. 2156 ze zm.

Zespołu Oświatowego w Tucholi – stąd też wiedza o wypadkach jest Organowi Prowadzącemu znana. Dyrektor wyjaśnił, że poprzez niedopatrzenie zastosował nieprawidłowy wzór dokumentu i od lutego 2016 r. zaczęto stosować prawidłowy wzór protokołu.

(dowód: akta kontroli str. 82-91)

Zdaniem NIK wyżej wskazana forma informowania organu prowadzącego o wypadkach nie wypełnia dyspozycji powołanych przepisów rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

4. W Szkole nie przeprowadzono corocznej kontroli, zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do szkoły, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki oraz określenia kierunków ich poprawy, pomimo obowiązku wskazanego w § 3 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. W Szkole przeprowadzono jedynie jednoosobowo (przez wicedyrektora szkoły), w dniu 27 sierpnia 2015 r.²², kontrolę stanu urządzeń technicznych w wybranych salach i pracowniach w zakresie ich sprawności i zabezpieczenia przeciwpożarowego.

(dowód: akta kontroli str. 36-37)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że kontrola, o której mowa wyżej została przeprowadzona przez wicedyrektora Szkoły. Została ona oparta na błędnych podstawach, stąd brak komisji dokonującej oględzin oraz nieprzekazanie jej wyników do Organu Prowadzącego.

(dowód: akta kontroli str. 82-88)

5. Kontrola wykazała, że w dwóch apteczkach znalazły się trzy środki medyczne, których termin ważności już upłynął, co stanowiło naruszenie § 20 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

(dowód: akta kontroli str. 81)

Dyrektor wyjaśnił, że bezpośredni nadzór nad apteczkami szkolnymi pełni szkolna pielęgniarka. Podczas prowadzonej w styczniu 2016 r. kontroli przeterminowane leki przeoczone. Leki te zostały niezwłocznie (jeszcze w trakcie kontroli NIK) usunięte.

(dowód: akta kontroli str. 82-88)

6. Kontrola PPIS wykazała, że w pomieszczeniach sanitarnohigienicznych nie zapewniono uczniom suszarek lub ręczników jednorazowych, oraz w zakresie zgodności wyposażenia z zasadami ergonomii, że na 416 uczniów objętych badaniem dla 118 (28,4%) stanowiska nie były dostosowane do wymogów ergonomii (były zbyt małe). Skrajne przekroczenia dotyczyły 10 uczniów (5,3%). Stanowiło to naruszenie § 8 ust. 1 i § 9 ust. 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

(dowód: akta kontroli str. 43-48; 99-115)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. W ocenie NIK, przyjęty w Szkole sposób umożliwienia pozostawienia przez uczniów części podręczników i przyborów szkolnych, polegający na wydzieleniu miejsc w klasach był mało funkcjonalny i utrudniał uczniom dostęp do pozostawionych przedmiotów. Powyższe miało w ocenie NIK negatywny wpływ na przekroczenie zalecanych norm dotyczących obciążenia tornistrów i plecaków uczniów.

²² Wcześniej kontrole w tym samym zakresie przeprowadzono w dniach: 1 lipca 2014 r., 2 września 2014 r.

2. NIK zwraca uwagę, że w pięciu przypadkach²³ powierzchnia sali lekcyjnej przypadająca na jednego ucznia nie przekraczała 2 m². Wprawdzie obowiązujące przepisy nie określają minimalnej powierzchni sali lekcyjnej, która winna przypadać na jedną osobę, jednak istniejący stan wpływał negatywnie na komfort przebywania dzieci w klasach.

3. W Szkole brak było szatni lub innych rozwiązań umożliwiających większości uczniów pozostawianie w jednym miejscu odzieży wierzchniej oraz zmianę obuwia. Wprawdzie z przepisów prawa nie wynika obowiązek utworzenia szatni, niemniej w ocenie NIK sytuacja taka utrudnia zapewnienie higienicznych warunków uczestnictwa w zajęciach.

(dowód: akta kontroli str. 78-81)

Ocena częściowa

Szkoła nie zapewniła uczniom w pełni bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu. Zastrzeżenia NIK dotyczą w szczególności braku zabezpieczenia komputerów przed dostępem uczniów do treści niepożądanych. Nieprawidłowości związane były również z postępowaniem powypadkowym, brakiem kontroli zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły, jak również znacznej liczby przypadków niedostosowania stanowisk dla uczniów do zasad ergonomii.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁴, wnosi o:

1. Opracowywanie planów lekcji w sposób możliwie najpełniej uwzględniający zasady higieny pracy umysłowej.
2. Podejmowanie działań w celu skutecznego zabezpieczania komputerów przed dostępem uczniów do niepożądanych treści w Internecie.
3. Prawidłowe dokumentowanie działań związanych z postępowaniami powypadkowymi.
4. Informowanie o wypadkach wszystkich organów, o których mowa w § 41 ust. 1 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.
5. Dokonywanie, co najmniej raz w roku, kontroli zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły i przekazywanie jego kopii organowi prowadzącemu.
6. Wykonanie zaleceń wynikających z postępowania kontrolnego przeprowadzonego przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Tucholi na zlecenie NIK.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy.

²³ Dotyczyło siedmiu oddziałów i sześciu sal lekcyjnych.

²⁴ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096, ze zm.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Bydgoszcz, dnia lipca 2016 r.

Kontroler
Karol Gromotka
główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Bydgoszczy

Dyrektor
Barbara Antkiewicz

.....
podpis

.....
podpis